

Kuntalaisten osallistuminen
kunnan talouden suunnitteluun:

Rautalammin vuokra-asumisen
kehittäminen

Sitran kehittämishanke

Anu Sepponen & Merja Koivula-Laukka

Rautalampi

PERUSTETTU 1561

ASUKKAITA NOIN 3000

1700 KESÄASUNTOA

1/3 OSAA PINTA-ALASTA VETTÄ,
KANSALLISPUISTO, RATSASTUSLUKIO,
MAHTAVIA IHMISIÄ!

Rautalampi sijaitsee aivan keskellä Suomea. Rautalampi kuuluu Pohjois-Savon maakuntaan, mutta yhteistä rajaa löytyy myös Etelä-Savon ja Keski-Suomen maakuntien kanssa.

Kansalaispaneeli/kuntalaispaneeli- miksi mukaan Sitran hankkeeseen?

- Pieni kunta, helppoa ja luontevaa tehdä yhdessä.
- **Aikaisemmat monet hyvät kokemukset ja havainnot** kuntalaisten osallistamisen tärkeydestä saivat innostumaan Sitran hankkeesta.
- **Kansalaispaneeleista on hyviä kokemuksia**, niiden avulla on saatu uutta tietoa valmisteluun ja päätöksentekoon.
- **Hankkeessa oli Sitran tietotaito tärkeänä tukena.** Kansalaispaneeli menetelmästä on tieteellistä näyttöä , että se toimii.
- Lisäksi organisaatiolla oli **iso mahdollisuus oppia uutta.** Hankkeessa muiden kumppaneiden (Salo, Jyväskylä, Turku.) **kokemuksista saatiin vinkkejä** oman toiminnan kehittämiseen. Muiden kokemuksesta opittiin **myös mikä kannattaa tehdä toisin.**

Kunnan uusi rooli

- Kunta on muuttunut **palvelutuottajasta ihmisten yhteisöksi.**
- Kuntalaisen rooli on muuttunut **hallintoalamaisesta kumppaniksi.**
- Rautalammin **kuntastrategia:** ”Asunto- ja tonttitarjonnan kehittäminen, yhdessä tekeminen, vuorovaikutus kunnan ja kuntalaisten kesken”.
- Kuntalaki: **Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet**
- **Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista.**

Hankkeen tavoitteet

- Tavoitteena on mahdollisimman **konkreettiset ratkaisuehdotukset/ suositukset**; Korjataanko vanhaa? Tehdäänkö uusi kerrostalo? Millaisissa asunnoissa kuntalaiset haluavat asua ?
- **Kasvatetaan kuntalaisten tietoa kunnan talouden ymmärtämisestä.**
- **Mahdollistetaan kuntalaisten osallistuminen kunnan talouden suunnitteluun.**
- Keskeisenä tavoitteena oli luoda **toimintamalli**, joka on helppo liittää osaksi talouden suunnittelua.
- Toimimalli tuo myös kuntapäätäjille **luotettavaa informaatiota kuntalaisten tarpeista** ja siitä, mikä oikeasti on merkityksellistä kuntalaisten arjessa.
- Toimintamalli helpottaa myös kuntapäätäjien tulevia ratkaisuja ja auttaa päätöksenteossa. **Hyviä päätöksiä.**
- **Kuntalaispaneelistit (20-25 henk.)**tuottavat ratkaisuvaihtoehtoja vuokra-asumisen kehittämiseen.

Taustaa vuokra-asuntojen tilanteesta

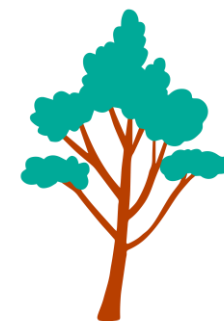
- Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy omistaa 156 asuntoa 14 eri kohteessa. Asuntokanta on ikääntynyt, ja korjausvelkaa on runsaasti. Asuntojen käyttöaste on n. 92 %.
- Asunnonhankinta Oy on Rautalammin kunnan 100 % omistama yhtiö. Yhtiö ei pysty itse tällä hetkellä investoimaan esim. uudisrakentamiseen, jolle kuitenkin on tarvetta.
- Vuokra-asuntotarjontaa pitää monipuolistaa ja päivittää nykyajan laatua vastaavaksi eri kohderyhmät (opiskelijat, työikäiset, ikääntyneet) huomioiden.
- Tavoitteena sosiaalisesti, teknisesti ja taloudellisesti kestävä ratkaisut.
- **Kyse on kunnan kokonaistalouden osalta merkittävästä asiasta. Rakentaminen, oli se sitten korjausrakentamista ja/tai uudisrakentamista, tehdään lainarahalla.**
- Kansalaispaneelille annettiin tehtävä laatia 5–10 suositusta Rautalammin kunnan Asunnonhankinta Oy:n vuokra-asumisen ja vuokra-asuntotarjonnan kehittämiseen huomioiden kunnan talouden asettamat reunaehdot.

Miten kaikki sai alkunsa ja mihin sitouduttiin?

- **Satunnaisotanta Digi- ja väestötietoviraston väestötietojärjestelmästä**
- **Kutsu lähtettiin postin välityksellä 1500 asukkaalle, joista 110 ilmoitti olevansa kiinnostuneita osallistumaan.**
- **Kansalaispaneeliin valittiin 25 eri-ikäisiä ja eri puolilla kuntaa asuvia ihmisiä. Lisäksi painotettiin muun muassa asumismuotoa, jotta paneeliin saatiin vuokralla asuvia, Rautalammille muuttaneita ja paikkakunnalla jo pitkään asuneita.**
- **Panelistit perehdytettiin kunnan talouteen ja vuokra-asumisen tilanteeseen. Suosituksia työstettiin fasilitoiduissa työpajoissa.**

Pelisäännöt

- Puhutaan simppeliä ja selkeää kieltä. Kysytään, jos jokin jää itselle epäselväksi.
- Ollaan rennosti ja ei pönötetä. Huumoria saa olla mukana.
- Katsotaan laatikon ulkopuolelta ja pitkälle tulevaisuuteen.
- Pysytään aiheessa.
- Sekoitetaan pienryhmiä eri kerroilla, jotta tullaan tutuksi ja kuullaan laajemmin erilaisia näkemyksiä.
- Ei tuoda puoluepolitiikkaa tähän pöytään! Jokainen edustaa omaa itseään ja on kuntalainen.

Aikataulut

Perehdytykset

21.3.2024 klo 18-20 Ryhmytyminen , pelisäännöt ja talousasioita

9.4.2024 klo 18-20 Taloutta kansan kielellä

23.4.2024 klo 18-20 Faktaa asunnonhankinnasta

Työpajat

7.5.2024 klo 17-20

27.5.2024 klo 17-20

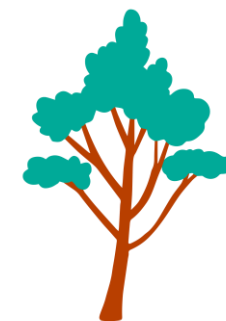
11.6. 2024 klo 17-20

Elokuussa 27.8 valtuuston ja panelistien iltakoulu – suositusten luovutus ja esittely päättäjille, ryhmytöt.

Paneelin suositukset

1. Rakennetaan puumateriaalista uusia, eri kohderyhmille suunnattuja rivitaloja alueille, joissa on jo perusinfra valmiina.
2. Rakennetaan osa uusista asuinkohteista haja-asutusalueelle.
3. Korjataan vanhaa asuntokantaa esimerkiksi Maukolantien ja Pappilanpellon alueilla.
4. Myydään osa vuokra-asunnoista omistusasunnoiksi.
5. Etsitään ja kokeillaan rohkeasti uusia rahoitusmalleja.
6. Panostetaan jatkuvaan kuntamarkkinointiin asumisen näkökulmasta.
7. Tutkitaan ennakkoluulottomasti asumisen uudenlaisia ja erikoisiakin ideoita ja kokeillaan niitä realistisessa mittakaavassa.

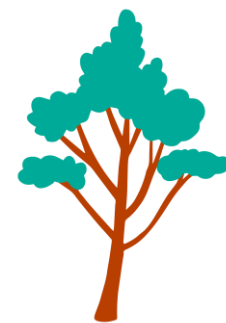
Havainnot, tunteita..

- Aiemmin osallisuushankkeissa olleet Pieksämäki ja Merikarvia antoivat hyviä vinkkejä.
- Perttu Jämsen ja muut Sitran asiantuntijat olivat tärkeä tuki projektin eri vaiheissa.
- Sitran aamukahvit, joissa vaihdettiin kuulumisia muiden kokeiluhankkeissa olevien kanssa, olivat inspiroivia.
- Tärkeää oli myös huomata se, että oikeasti kunnassa on paljon osaamista ja tietoa. Asiat pitää vain huolella jäsentää, tiivistää ja kirjoittaa selkokielelle!
- Yhteiskehittämisessä kuntalaisten kanssa saadaan ”valjastettua” arvokasta inhimillistä pääomaa kunnan elinvoiman parantamiseksi.

Ja vielä..

- Kannattaa huolehtia viestinnästä joka vaiheessa, eri kanavissa.
- Omasta boxista kannattaa tulla ulos, avoin mieli, ei ennakkoasenteita, anna prosessin kantaa!
- Laadukas fasilitointi tärkeää, samoin napakka tehtävänanto.
- Perehdytys ammattimaisesti, mutta kansankielellä . Kapulakieli tappaa innostuksen!
- Ja jumankekka, taas on itsekin opittu vaikka mitä!!

Mitä opimme?

- Kansalaispanelistien **työskentely oli erittäin sitoutunutta** ja he antoivat hyvin myönteisen palautteen osallistumisesta. Kaikki palautekyselyyn **vastanneet toivoivat, että menetelmää hyödynnetään jatkossakin.**
- Parhailaan kokeillaan, miten menetelmää voisi hyödyntää vähän kevyempänä prosessina esimerkiksi liikunta-alueiden ja uimahallin toiminnan kehittämiseen.
- **Voiko kansalaispaneeli vahvistaa kuntademokratiaa myös tuomalla uusia päättäjiä kuntapäätöksentekoon?**
- **Kuntalaisia aidosti kiinnostaa konkreettiset, heidän elämään vaikuttavat asiat. Kuntalaiset ovat resurssiviisaita!**

Panelistien kommentteja työskentelystä

- ”Olen yllättynyt, miten monipuolisesti ja vakavasti kaikki panelistit suhtautuvat työskentelyyn. Tuntuu, että kenelläkään ei ole omaa agenda, vaan mietimme yhdessä asioita.”
- ”Tämä on yhdenlaista edelläkävijyyttä, että voi osallistua asioiden pohtimiseen ennen kuin niistä on päätetty.”
- Työskentely oli: mielenkiintoista, innostavaa, ajatuksia herättävää, hauskaa, inspiroivaa, monopuolista, tehokasta, uudenlaista.
- **100 prosenttia palautekyselyyn vastaajista olisi valmis osallistumaan kansalaispaneelin työskentelyyn uudestaan.**

Kansalaispaneeli

Tukee kunnan kuusi erilaista roolia:

1. sivistysrooli,
2. elinympäristörooli,
3. elinkeino ja työllisyysrooli,
4. hyvinvointi, osallisuus ja yhteisöllisyysrooli,
5. kehittäjäkumppanirooli ja
6. itsehallintorooli.

Mitä kokeilu maksoi?

- **Satunnaisotanta DVV:ltä n. 700 €, kutsukirjeen postitus 1500 henkilölle 1904,80 €.**
- **Fasilitointi, yksi pääfasilitaattori 6000-7000 € (sis.alv), kaksi avustajaa n. 2000 €.**
- **Panelistien lahjakortit a´100 €, yht. 2500 € ja tarjoilut 1000 €.**
- **Oma työ:** kunnanjohtaja, hallintojohtaja, tekninen johtaja, viestintäasiantuntija. Xx€

Lisätietoja

- <https://www.sitra.fi/uutiset/tavalliset-kansalaiset-ratkomaan-turun-jyvaskylan-salon-ja-rautalammin-taloutta/>
- <https://www.rautalampi.fi/uutiset/rautalammin-kunta-mukana-sitran-kansalaisparlamenttihankeessa/>
- <https://www.rautalampi.fi/elinvoima-ja-tyo/projektit/rautalammin-kansalaispaneeli/>
- [Savossa kuntalaiset puurivitaloja ja kalustettuja asuntoja https://yle.fi/a/74-20107569](https://yle.fi/a/74-20107569)
- <https://kuntalehti.fi/uutiset/kansalaispaneelin-tyon-ansiosta-rautalammin-kunnan-paattajat-saivat-uutta-nakokulmaa-vuokra-asumisen-kehittamiseen-pohjois-savossa/>

Kiitos!

